

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันผู้บริโภคได้ให้ความสำคัญกับสุขภาพ คุณภาพและสุขอนามัยของอาหารที่บริโภคมากขึ้น ผู้ผลิตสินค้าจำเป็นต้องรับผิดชอบต่อคุณภาพและความปลอดภัยของผลผลิตของตนเอง รวมทั้งความพยายามลดความเสี่ยงที่จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ เช่น การปนเปื้อนของสารเคมี หรือการปนเปื้อนของจุลินทรีย์ที่เป็นอันตราย กฎระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของอาหาร มีทั้งในระดับประเทศ และระหว่างประเทศ ผู้ผลิตและผู้ส่งออกจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบทั้งของประเทศตนเอง และระเบียบของประเทศผู้นำเข้าการส่งออกสินค้าเกษตรไปขายในตลาดต่างประเทศ ผู้ผลิตและผู้ส่งออกจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบทางเทคนิคหรือมาตรฐานแบบบังคับปฏิบัติที่กำหนดขึ้น โดยหน่วยงานราชการของประเทศผู้นำเข้า หรืออ้างอิงจากมาตรฐานสากล สินค้าที่ไม่เป็นไปตามข้อกำหนดของระเบียบเหล่านี้อาจถูกตัดหรือปฏิเสธการนำเข้า รัฐบาลในหลายประเทศ ซึ่งเป็นผู้ส่งออกสินค้าเริ่มใช้มาตรการควบคุมการผลิตตลอดห่วงโซ่อาหาร ตั้งแต่ขั้นตอนการผลิตระดับแปลง การแปรรูป การขนส่ง และการกระจายสินค้า เพื่อให้สินค้าถึงมือผู้บริโภคมีคุณภาพ และความปลอดภัย ดังนั้นผู้ผลิตและผู้ส่งออกจำเป็นต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับกฎระเบียบ เทคนิค และข้อกำหนด ซึ่งระยะแรกอาจดูซับซ้อนยุ่งยาก แต่จำเป็นต้องปฏิบัติตาม มิฉะนั้นจะไม่สามารถขายผลผลิตได้(กรมส่งเสริมการเกษตร 2554: 1)

ประเทศไทยในฐานะเป็นผู้ผลิตข้าวซึ่งเป็นอาหารหลักประจำชาติและเป็นพืชเศรษฐกิจหลักที่สำคัญของประเทศในการส่งออกสู่ตลาดโลก รวมทั้งในฐานะเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO) มีข้อผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานด้านความปลอดภัยของอาหาร และมาตรฐานด้านสุขอนามัยพืชและสัตว์ที่กำหนดขึ้นโดยองค์กรต่างๆ ในการกำหนดมาตรฐานระหว่างประเทศ (กรมส่งเสริมการเกษตร 2548: 9) รวมทั้งการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรขึ้นโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการผลิตสินค้าเกษตรในประเทศให้มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค ปลอดภัยจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ตกค้างในผลผลิต ปลอดภัยจากจุลินทรีย์ที่ก่อให้เกิดโรคต่อคน สัตว์และพืช ปลอดภัยจากสารเคมีซึ่งอาจปนเปื้อนในระหว่างขั้นตอนการผลิต การบรรจุหีบห่อ และการขนส่ง หรือที่เรียกว่า มาตรฐาน

ระบบ เช่น การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช (Good Agricultural Practice : GAP) หลักเกณฑ์วิธีการผลิตที่ดี (Good Manufacturing Practice : GMP) และระบบวิเคราะห์อันตรายและจุดวิกฤตที่ต้องควบคุมในการผลิตอาหาร (Hazard Analysis and Critical Control Point : HACCP) และในฐานะที่เป็นผู้ผลิตและผู้ส่งออกสินค้าเกษตร จึงต้องปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางการค้าโลกที่เกิดขึ้น โดยมีกรมส่งเสริมการเกษตรเป็นหน่วยงานหลักในการพัฒนาสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพปลอดภัยได้มาตรฐาน โดยปรับปรุงคุณภาพการผลิตและผลผลิตภายในประเทศและเพิ่มขีดความสามารถให้กับเกษตรกรในการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ระบบการจัดการคุณภาพสินค้าเกษตรภายใต้ยุทธศาสตร์เกษตรอินทรีย์เพื่อผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางในการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารที่มีคุณภาพและปลอดภัยในลักษณะของครัวโลก (กรมส่งเสริมการเกษตร 2549: 1-2)

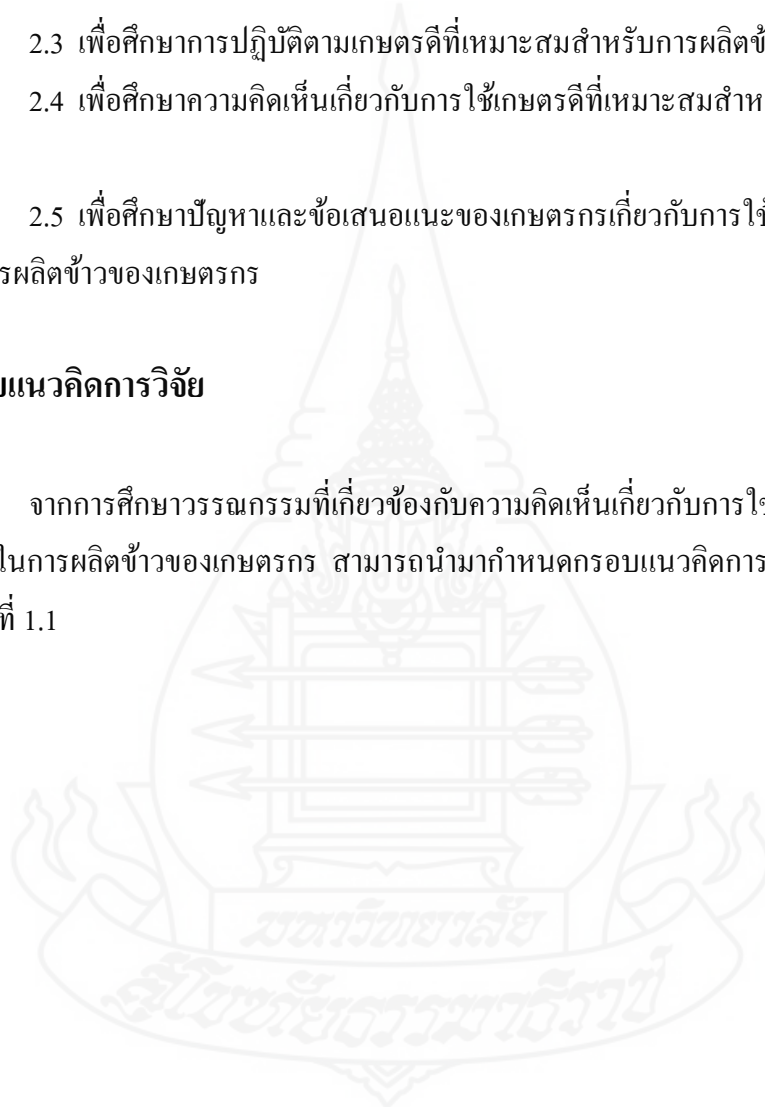
จากสภาพการผลิตข้าวของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในพื้นที่อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ มีการใช้สารเคมีในการเพิ่มผลผลิตข้าว เช่น ปุ๋ยเคมี สารควบคุมการเจริญเติบโต สารควบคุมและกำจัดวัชพืช สารควบคุมและกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกปี ประกอบกับการใช้สารเคมีที่ไม่ถูกต้องของเกษตรกร ซึ่งอาจส่งผลให้มีสารพิษปนเปื้อนในดินและน้ำหรือตกค้างในผลผลิตในระดับที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของเกษตรกรและผู้บริโภคผลผลิต ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในศึกษาการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตข้าวของเกษตรกร รวมทั้งปัญหา และข้อเสนอแนะต่างๆ ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมกิจกรรมการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ระบบการจัดการคุณภาพพืชตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าวเพื่อนำข้อมูลจากการศึกษาไปเป็นแนวทางในการวางแผนการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินโครงการส่งเสริมการเกษตรด้านการจัดการคุณภาพพืชตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี รวมทั้งเป็นแนวทางในการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมในพื้นที่คล้ายคลึงต่อไป

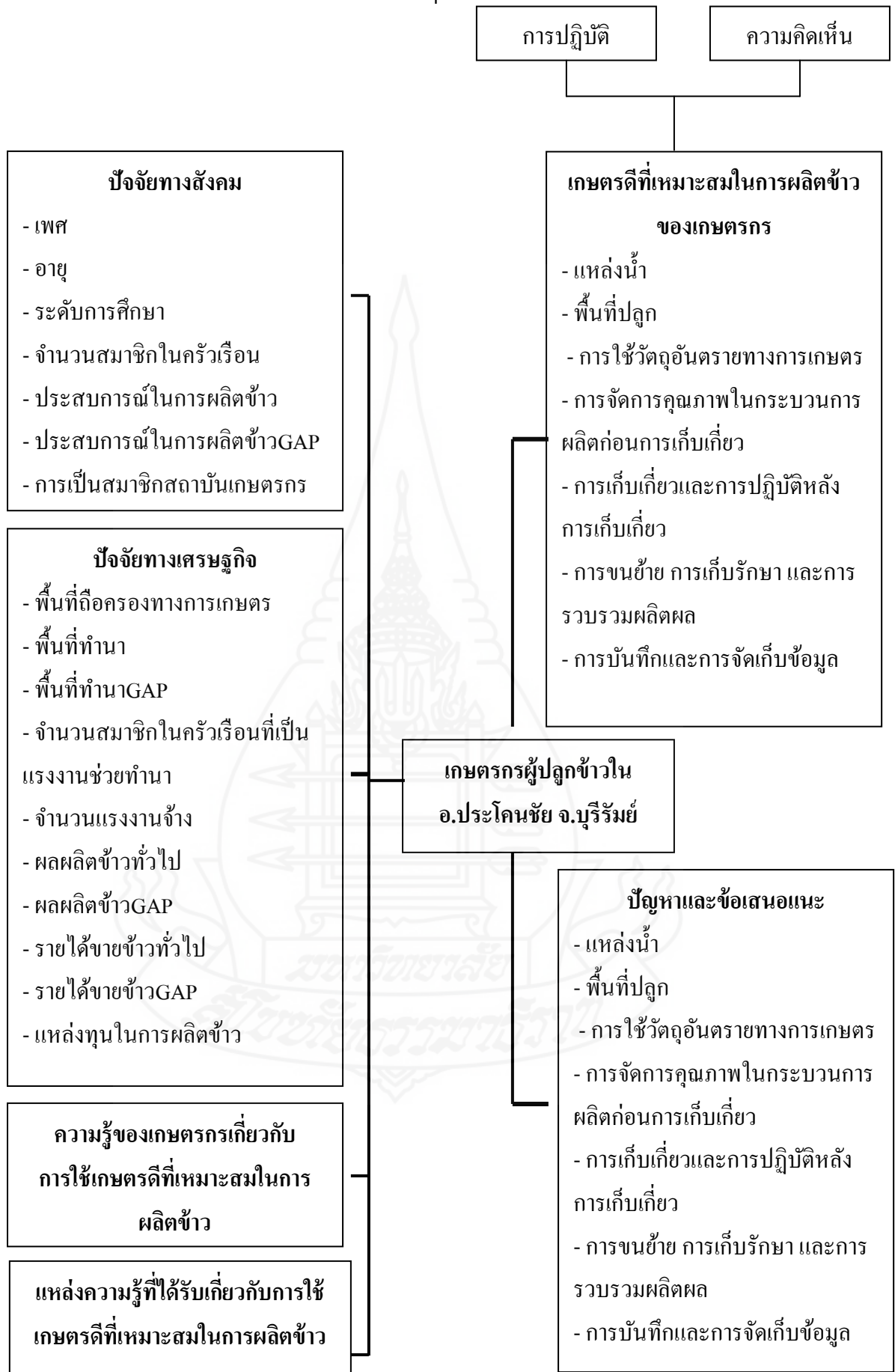
2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว
- 2.2 เพื่อศึกษาความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับการผลิตข้าว
- 2.3 เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับการผลิตข้าวของเกษตรกร
- 2.4 เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับการผลิตข้าวของเกษตรกร
- 2.5 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับการผลิตข้าวของเกษตรกร

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตข้าวของเกษตรกร สามารถนำมากำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 รูปแบบจำลองแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตข้าวของเกษตรกร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยและได้มาตรฐาน ปี 2554 ประชากร 100 คน

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 การใช้เกษตรดีที่เหมาะสม หมายถึง การปฏิบัติตามข้อกำหนดของการผลิตข้าว โดยการใช้เกษตรดีที่เหมาะสม ประกอบด้วย 7 ข้อ ดังนี้ 1) แหล่งน้ำใช้ปลูกต้องได้จากแหล่งที่ไม่มีสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิด การปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งเป็นอันตราย 2) พื้นที่ปลูก ต้องเป็นที่ที่ไม่มีวัตถุอันตรายที่ทำให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนในข้าว 3) การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ใช้ตามคำแนะนำของกรมการข้าว หรือกรมวิชาการเกษตร 4) การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว 5) การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ต้องเก็บเกี่ยวในระยะเวลาที่เหมาะสม 6) การขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมผลิตผล อุปกรณ์ ภาชนะบรรจุ และพาหนะที่ใช้ในการขนย้ายและการเก็บรักษาต้องสะอาด 7) การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล ต้องมีการบันทึกข้อมูลอย่างครบถ้วน

5.2 ความคิดเห็นต่อข้อกำหนดของเกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตข้าว หมายถึง ความคิดเห็นและความรู้สึกส่วนตัวของเกษตรกรที่มีต่อการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตข้าว

5.2 เกษตรกร เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย และได้มาตรฐาน ปี 2554 ในพื้นที่อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

5.3 การผลิตข้าวโดยการใช้เกษตรดีที่เหมาะสม หมายถึง แนวทางในการทำการเกษตรกรรมเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ตรงตามมาตรฐานที่กำหนด ผลผลิตสูงคุ้มค่าการลงทุน และขบวนการผลิตจะต้องปลอดภัยต่อเกษตรกรและผู้บริโภค มีการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด เกิดความยั่งยืนทางเกษตรกรรมและไม่ทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ด้านวิชาการ เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้เกษตรกรยอมรับเทคโนโลยีการผลิตข้าวโดยใช้เกษตรกรดีที่เหมาะสม และนำไปปฏิบัติมากขึ้น

6.2 ด้านการเกษตร เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดวิธีการปฏิบัติในการปลูกข้าวให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ ตามแนวทางเกษตรดีที่เหมาะสม

6.3 ด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมการผลิตข้าวที่ยั่งยืนไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

6.4 ด้านการส่งเสริมการเกษตร เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมอาชีพเกี่ยวกับการผลิตข้าวโดยใช้เกษตรกรดีที่เหมาะสม

6.5 ด้านการวิจัยต่อเนื่อง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาวิจัยด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้องในโอกาสต่อไป

